

SVEČANO OTVORENJE “57. LJETNIH PRIREDBI” KRK

ANSAMBL DIALOGOS Judita

**Biblijska pripovijest iz renesansne Hrvatske
prema tekstu Marka Marulića**

Posvećeno maestu Ivici Frleti

Katarina Liviljanić	glas, umjetničko vodstvo, izbor teksta i glazbena rekonstrukcija
Sanda Hržić	režija, scena i kostimi
Albrecht Maurer	viela i lirica
Norbert Rodenkirchen	poprečne flaute i tradicijske flaute
Marie Bellot	koncepcija i realizacija svjetla
Jean Marie Jobard	video projekcija teksta

Trajanje: 70 minuta / Program s video titlovima

Program je pripremljen u Centre Culturel de rencontre d' Ambronay, u koprodukciji s Festivalom u Ambronayu i ARCADI.

GRAD KRK, 06. srpnja 2013. g., KAŠTEL, 21³⁰

Katarina Livljanić izvedbu temelji na sljedećim tekstualnim izvorima:

1. Judita, Marko Marulić, (Venecija, 1501.)
2. Srednjovjekovna hrvatska prenja: Vartal, Zagreb, Arhiv HAZU, IV a, 16. st.
3. Rukopis 3375, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

JUDITA: Priča kroz glazbu

Jedne duge večeri, na putovanju daleko od Hrvatske, premećući po svescima velike sveučilišne knjižnice naišla sam na ulomak teksta nepoznatog srednjovjekovnoga hrvatskog pisca. Ljepota arhaičnog zvuka moga vlastitog materinskoga jezika, izmijenjena u prizmi stoljeća, pratila me danima. Bila je to priča u obliku dijaloga između duše i misli, pisana iznenađujuće smionim stilom kojega bi lakše bilo pripisati Jamesu Joyceu nego kakvom anonimnom svećeniku seljaku iz Dalmacije 16. stoljeća. Čitala sam sve sporije, misleći da će time valjda nekako odložiti kraj priče, i spoznavajući da će ovi anonimni alegorijski dijalozi sigurno oživjeti kao dio nekoga novoga glazbenog programa. No, najvažniji dio posla tek je trebalo obaviti. Kako preoblikovati taj neobični tekst u glazbeno-scensku cjelinu? Istraživanje me tako dovelo do dalmatinske zbirke Vartal iz 16. stoljeća u kojoj su sadržani brojni alegorijski dijalozi, prenja. Čitajući ih, sve je očitija postajala veza s hrvatskim pjesnikom Markom Marulićem (komu su i pripisivani neki od tekstova u zbirci Vartal). U bogatom opusu Marka Marulića, posebice jedno djelo sadrži bujnost i snagu alegorijskih dijaloga. To je nevjerojatna priča o Juditi.

Biblijska priča o Juditi, udovici iz Betulije koja usmrćuje neprijatelja Holoferna da bi oslobodila svoj narod, postala je temeljem hrvatske književnosti. Marulić je Juditu napisao hrvatskim jezikom, načinom svojstvenim začinjavcima, namijenivši je navjerojatnije ženskom čitateljstvu koje je manje poznavalo latinski jezik.

Judita je pobožna Hebrejka, ali istodobno i prelijepa i opasna zavodnica koja se neopazice uvlači u neprijateljski asirijski asirski tabor, zavodi moćnog generala Holoferna i obezglavljuje ga. Priča o Juditi prikazuje duboki sukob Ljubavi i Smrti (Erosu i Thanatosu) na posve osobit način. Čitajući priču o Juditi i Holoferniju, postajalo mi je sve jasnije da njezina dva glavna lika posjeduju snagu i bezvremenost koja će mi omogućiti da otvorim Marulićevu priču i uključim u nju fragmente alegorijskih dijaloga. Od toga trena konstrukcija buduće predstave

postala je jasnija: usudila sam se na trenutak napustiti glavnu radnju i osluhnuti vibracije u umovima i dušama likova: u trenu kada se Holofernova glava odvaja od njegova tijela, njegove se misli također razdvajaju u dijalog između duše i tijela u smrtnome bunilu. Drugačiji unutarnji dijalog, između misli i duše, opsjeda Juditu dok moli Boga da joj pomogne ubiti neprijatelja koji je zaljubljen u nju.

S glazbenoga stanovišta, ovaj bi se projekt mogao nazvati rekonstrukcijom, inspiriranom slušanjem i proučavanjem gregorijanskih i glagoljaških izvora iz Dalmacije kao i usmene predaje. Tekst o Juditi opstaje i bez glazbe, ali građa njegove unutarnje strukture odgovara nekolicini glagoljaških melodija koje su se koristile u narativnim napjevima u Dalmaciji, često u sklopu vrlo emotivno nabijenih i dramatičnih liturgijskih situacija koje se odnose na Pasiju ili obrede Velikog tjedna.

Sam tekst također evocira određene responzorije iz biblijske knjige o Juditi koji su se pjevali u liturgijskoj službi, te je trebalo pronaći u srodnim glazbenim izvorima (dalmatinskim i talijanskim) melodije koje odgovaraju elementima iz Marulićeva teksta. Stari glazbeni materijal upotrijebljen je tako u stvaranju novog glazbenog djela. Modusi i melodijske formule korišteni su za izradbu glazbene građe za pjevačicu i za instrumentaliste čija je pratnja utemeljena na improvizaciji, prema teoretskim izvorima iz Marulićeva doba. Partiture, u uobičajenom značenju toga pojma, nikada nisu bile korištene tijekom radnog i stvaralačkog procesa.

Judita i Holoferno, te svi demoni iz njihovih unutarnjih svjetova, dolaze pred publiku u ovoj glazbenoj monodrami kroz medij ženskoga glasa koji pjeva nekoliko uloga koristeći širok spektar vokalnih nijansi. U tome glazbenom pohodu prate je viela, lirica (tradicionalno hrvatsko žičano glazballo) i drvene flaute (poprečne flaute i dvojnice). Oni zajedno grade priču koja se razvija u rastućem emocionalnom naboju, prenoseći drevnu priповijest praćenu snažnim i nostalgičnim dalmatinskim napjevima, u suvremenim kazališni kontekst. **Katarina Livljanić**

ANSAMBL 'DIALOGOS'

Međunarodni Ansambl 'Dialogos' utemeljila je pjevačica i muzikologinja Katarina Livljanić u Parizu 1997.godine. Ansambl se ističe vrsnim interpretacijama sakralne glazbene tradicije srednjovjekovne Europe. Spajajući temeljitost glazbenog istraživanja s monumentalnošću uprizorenja 'Dialogos' uspješno komunicira sa suvremenim senzibilitetom pružajući posve nov doživljaj rane glazbe. Svojim repertoarom ansambl istražuje kazalište, 'cantus-planus' (gregorijansko pjevanje), te rano srednjovjekovno višeglasno pjevanje s posebnim naglaskom na slavensku tradiciju.

'Dialogos' je gost najprestižnijih svjetskih koncertnih dvorana i festivala. Od festivala valja izdvojiti one u Edinburghu, Bostonu, Saintesu, Utrechtu, Ambronayu, Vancouveru, Splitu i Dubrovniku, a od poznatih koncertnih dvorana Quincena Musical de San Sebastián (Donostia-San Sebastián), Lincoln Center (New York), Auditori (Barcelona), Cité de la musique (Pariz), Théâtre des Bouffes du Nord (Pariz), Southbank Centre (London), Bozar (Brisel), Metropolitan Museum (New York), UNAM de Mexico (Ciudad de México) ili Teatro Nacional Sucre (Quito).

'Dialogos' je danas rezidencijalni ansambl Fondacije Royaumont (2011. – 2013.). Upravo zahvaljujući svojoj kreativnosti, kvalitetnim interpretacijama te pomnom osmišljavanju svakog novog projekta, 'Dialogos' biva hvaljen ne samo od domaće, francuske, već i međunarodne kritike. Svaki od pet 'Dialogosovih' nosača zvuka prate različita priznanja. Koncertna aktivnost ovog francuskog ansambla također je na zavidnoj razini, a sami nastupi snimani su za potrebe radio i televizijskih emisija. Dialogos čine muški i ženski glasovi, te različita instrumentalna pratnja, sukladno specifičnostima svakoga pojedinog projekta. Projekt 'Guerres de Chantres' ('Chant wars') publiku upoznaje s liturgijskim napjevima ('cantus planus') karolinške Europe, a postavljen je na Sveučilištu Harvard u suradnji s Ansamblom 'Sequentia' pod vodstvom Benjamina Bagbyja. ' La Vision de Tondal' ('Tondal's vision') glazbeno je uprizorenje temeljeno na hrvatskoj glagoljaškoj tradiciji, dok 'Abbo Abbas' istražuje francusko i englesko višeglasno pjevanje s početka 11. stoljeća. Glazbena monodrama 'Judith' temeljena na biblijskim motivima iz istoimenog Marulićeva djela, na festivalu u Splitu 2007. dobila je nagradu za najbolju izvedbu. Izdavanje DVD zapisa ovog uprizorenja planira se ostvariti u 2013. godini. Najnoviji 'Dialogosovi' programi su: 'Dalmatica – De l'oral à l'écrit' de l' Adriatique ('Dalmatica – From oral to written transmission, chants from the Adriatic') inspiriran srednjovjekovnim dalmatinskim liturgijskim i pučkim napjevima, 'Barlaam & Josaphat' koji oživljava poznatu srednjovjekovnu legendu te 'Les Anges

hérétiques' ('Heretical angels') temeljen na ritualnoj mistici i vjerovanjima srednjovjekovne Bosne i Hercegovine.

Dialogos prima subvenciju od DRAC Ile de France – Ministarstva kulture i komunikacija. Mécénat musical Société Générale glavni je pokrovitelj ansambla.

Katarina Livljanić

Katarina Livljanić, pjevačica i muzikologinja, jedna je od vodećih međunarodnih stručnjaka za izvođenje (višeglasne, 'cantus planus' i liturgijske) srednjovjekovne glazbe. Nakon studija na zagrebačkoj Glazbenoj akademiji, seli u Pariz gdje je specijalizirala srednjovjekovno pjevanje i muzikologiju. Redovna je docentica srednjovjekovne glazbe na pariškoj Sorbonne, gdje je ujedno i suravnateljica majstorskog programa za izvedbenu praksu srednjovjekovne glazbe.

Zanimljivo je istaknuti da Katarina Livljanić djeluje i kao pjevačica, i kao znanstvenica. Kao umjetnička ravnateljica Ansambla 'Dialogos' kojeg je osnovala 1997. godine, projekte ansambla temelji na rezultatima vlastitih muzikoloških istraživanja, te oni postaju spektakli u kojima srednjovjekovni repertoar dobiva novu snagu, i to kroz prizmu suvremenog glazbenog kazališta.

Katarina Livljanić je na Sveučilištu u Limericku (Irska) 1998. godine osnovala Odjel za izvođenje gregorijanskog pjevanja ('cantus planus'). Također, više je puta bila gošća predavačica, ali i umjetnica u rezidenciji, na Sveučilištu Harvard (SAD).

Katarina Livljanić redovito gostuje i na ostalim renomiranim američkim, kanadskim i europskim sveučilištima. Svoje znanje o srednjovjekovnoj glazbenoj tradiciji prezentira putem brojnih gostujućih predavanja, ali i objavljinjanjem članaka u stručnim publikacijama širom svijeta. Godine 2002. bila je gostujuća umjetnička savjetnica Festivala rane glazbe u Utrechtu (Nizozemska). Zajedno sa Benjaminom Bagbyem (Sequentia), dobitnica je Cornille Visiting Professorship na Wellesley Collegeu (SAD) za 2007. godinu.

Norbert Rodenkirchen

Norbert Rodenkirchen studirao je flautu s Hansom Müllerom i Günterom Höllerom u Staatliche Hochschule für Musik u Kölnu. Po završetku studija 1991. godine posvetio se uglavnom teorijskim i praktičnim aspektima srednjovjekovne glazbe, baveći se uz to i skladateljskim aktivnostima ponajviše za Staatstheater, Theater Bremen, Schauspielhaus i WDR. Ovaj stručnjak za srednjovjekovnu flautu danas je jedan od vodećih izvođača na međunarodnoj glazbenoj sceni. Na svojim turnejama

obilazi poznate svjetske pozornice, i to ponajviše s Ansamblom 'Sequentia'. Norbert Rodenkirchen, zajedno sa Sabine Lutzenberger, čini duo također orijentiran prema srednjovjekovnoj glazbenoj tradiciji. Od mnogih objavljenih nosača zvuka valja izdvojiti 'Tibia ex tempore - Esquisses médiévaes' i 'Flour de flour'. Norbert Rodenkirchen suradnik je Museum Schnütgen u Kölnu.

Albrecht Maurer

Violonist, vielist i skladatelj, Albrecht Maurer studirao je violinu na Muzikhochschule u Kölnu. Paralelno studira tonske sustave izvaneuropske glazbene tradicije i digitalnu glazbu. Brojna iskustva u novoj i eksperimentalnoj glazbi stekao je intenzivno radeći s mnogim skladateljima iz Kagelove škole (Maria de Alvar, Carola Buckholt, Manos Tsangaris). Kao pijanist, violonist i pjevač, surađuje s mnogim ansamblima klasične glazbe i jazza (poput Thea Jörgensmanna, Markusa Stockhausen, Klausu Kugela, Kate Westbrook, Barre Philips ili Carla Bley).

Posljednjih nekoliko godina posvetio se skladanju i izvođenju djelomično improvizirane glazbe. Snimio je mnoge nosače zvuka, samostalno i sa suradnicima, od kojih je posljednji 'Albrecht Maurer trio works, Movietalks' dobio brojne pohvale kritike. Na tom albumu Albrecht Maurer svira gotičku vielu, inače rekonstrukciju što ju je Thilo Viehrig izradio na temelju srednjovjekovne ikonografije i teoretskih izvora.

Sanda Herzić

Sanda Herzić diplomirala je na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu i na školi Jacques Lecoq u Parizu. Od 1984. vodila je i sudjelovala u različitim kazališnim projektima u Francuskoj, Hrvatskoj, Engleskoj i Australiji: postavljala je komade iz svjetskog repertoara, te originalne kazališne i glazbene kreacije. Postavila je Steinbeckov 'Des souris et des hommes', Pomeranceov 'The Elephant Man', Hinesov 'Kes', Andersenov 'La reine des neiges' itd.

Njezin 'Pictures of Dream' inspiriran je kulturom australskih Aboridžina, dok je 'Apocalypso' realizirala u tri različite verzije prikazivane u Beču, Zagrebu i Amsterdamu.

U radu Sande Herzić glazba igra značajnu ulogu, međutim u njezinim posljednjim scenskim djelima 'Sei Solo' i 'Vision of Tondal' zvuk preuzima glavnu ulogu. Ona traži (istražuje) čist i univerzalan jezik kako bi osvjetlila i najdublje teme.